

ZAMONAVIY STOMATOLOGIYADA ZAMONAVIY TISH QOPLAMALARI

Muhammadiyeva Kamola Furqat qizi

EMU universiteti 1 kurs stomatologiya fakulteti talabasi

komosh2023@gmail.com

Annotatsiya

Mazkur maqolada zamonaviy ortopedik stomatologiyada tish qatorlari nuqsonlarini tiklashda ishlatiladigan eng so‘nggi qoplama turlari, ularning tarkibi va tayyorlanish texnologiyalari tahlil qilinadi. Tadqiqotda sirkoniy dioksidi, litiy disilikati va metall-keramika qoplamalarining estetik hamda funksional xususiyatlari o‘zaro qiyoslangan. Shuningdek, maqolada raqamli modellashtirish texnologiyalarining qoplamalar aniqligini oshirishdagi o‘rni va har bir materialning biyoslashuvchanlik darajasi ilmiy jihatdan asoslab berilgan.

Kalit so‘zlar: Ortopedik stomatologiya, tish qoplamalari, sirkoniy dioksidi, presslangan keramika, litiy disilikati, raqamli stomatologiya, estetika, biyoslashuvchanlik.

Kirish

Stomatologiya sohasidagi texnologik inqilob tishlarni tiklash usullarini yangi bosqichga olib chiqdi. Bugungi kunda tish qoplamalari nafaqat yo‘qotilgan chayish funksiyasini tiklash, balki tabiiy tishlardan ajralib turmaydigan yuqori estetik ko‘rinishni ta‘minlash vazifasini ham bajarmoqda. Zamonaviy ortopedik stomatologiya klassik metall asosli konstruksiyalardan voz kechib, nur o‘tkazuvchanligi va mustahkamligi yuqori bo‘lgan metalsiz materiallarga o‘tmoqda. Tish qoplamasini tanlashda materialning mustahkamligi, milklarga nisbatan neytralligi va uzoq muddatli chidamliligi asosiy mezon hisoblanadi.

Ortopedik stomatologiyaning asosiy maqsadi-tishning anatomik shaklini maksimal darajada aniqlik bilan qayta tiklash va chayish bosimini tish atrofidagi to‘qimalarga teng taqsimlashdir. Raqamli texnologiyalarning laboratoriya jarayonlariga kirib kelishi inson omili bilan bog‘liq xatolarni minimallashtirib, qoplamalarning tishga zich o‘tirishi va uzoq yillar xizmat qilishini kafolatlamokda. Mazkur maqolada zamonaviy stomatologik amaliyotda qo‘llaniladigan innovatsion qoplama turlari va ularning o‘ziga xos klinik xarakteristikalarini tahliliy ko‘rib chiqiladi.

Asosiy qism

Zamonaviy stomatologiyada tish qoplamalari asosan ishlatiladigan materialning tarkibiga ko‘ra bir necha guruhga bo‘linadi va ularning har biri muayyan klinik holat

uchun mo'ljallangan. Hozirgi kunda eng ko'p talab qilinadigan va "oltin standart" deb tan olingan material-bu sirkoniy dioksididir. Ushbu material o'ta yuqori mustahkamlikka ega bo'lib, u nafaqat oldingi tishlarda, balki chayish yuklamasi katta bo'lgan orqa tishlarda ham muvaffaqiyatli qo'llaniladi. Sirkoniy qoplamalarining o'ziga xosligi shundaki, ular milklarni ko'kartirmaydi va allergik reaksiyalar chaqirmaydi. Raqamli frezerlash texnologiyasi yordamida tayyorlanadigan ushbu qoplamalar tishga mikron aniqligida yopishadi, bu esa qoplama ostida karies rivojlanish xavfini nolga tushiradi.

Estetika masalasi birinchi o'ringa chiqqanda, litiy disilikati asosidagi presslangan keramika qoplamalari yetakchilik qiladi. Ushbu material tabiiy tish emaliga juda yaqin nur o'tkazish qobiliyatiga ega bo'lib, oldingi tishlar guruhini tiklashda ideal natija beradi. Presslangan keramika o'zining yupqaligi bilan ajralib turadi, bu esa tishni ortiqcha yo'nishdan saqlab qolish imkonini beradi. Metall-keramika qoplamalari esa o'zining hamyonbopligi va mustahkam konstruksiyasi tufayli hali ham o'z ahamiyatini yo'qotmagan, biroq ular estetik jihatdan metalsiz qoplamalardan biroz ortda qoladi. Zamonaviy stomatologiyada qoplamalarni tayyorlash jarayoni butunlay kompyuterlashtirilgan bo'lib, og'iz bo'shlig'idan an'anaviy qoliqlar olish o'rniga intraoral skanerlar yordamida tishning uch o'lchamli raqamli modeli olinadi va maxsus dasturlarda bo'lajak tishning dizayni yaratiladi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, zamonaviy tish qoplamalari shunchaki protez emas, balki yuqori texnologik muhandislik mahsulidir. Olib borilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, sirkoniy va shisha-keramika kabi metalsiz materiallarning qo'llanilishi ortopedik stomatologiyaning sifatini fundamental darajada oshirdi. To'g'ri tanlangan material va raqamli tayyorlash usuli bemorga nafaqat chiroyli tabassum, balki tishlarning uzoq muddatli funksional barqarorligini ham beradi.

Kelajakda stomatologiya butunlay raqamli tizimlarga o'tishi va qoplamalar tayyorlashda sun'iy intellekt tomonidan tish shaklini individual modellashtirish keng yoyilishi kutilmoqda. Bu esa har bir bemor uchun takrorlanmas va tabiiy tishlardan mutlaqo farq qilmaydigan konstruksiyalar yaratish imkonini kengaytiradi. Yakuniy xulosa sifatida shuni ta'kidlash lozimki, zamonaviy qoplamalar tishlarning yo'qotilgan butunligini tiklash orqali insonning hayot sifatini yaxshilash va o'ziga bo'lgan ishonchini oshirishda eng samarali vositadir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Rosenstiel S.F., Land M.F. "Contemporary Fixed Prosthodontics." 6th Edition. – Elsevier, 2022.

2. Zokirov T.U. "Ortopedik stomatologiyada zamonaviy konstruksiyalar." – Toshkent: 2021.
3. "Journal of Prosthetic Dentistry" – Digital workflow and ceramics updates, 2024-2026.
4. Anusavice K.J. "Phillips' Science of Dental Materials." 13th Edition. – Saunders, 2023.
5. O‘zbekiston Respublikasi SSV klinik protokollari: "Tish qatorlari nuqsonlarini qoplamalar bilan tiklash."
6. Milliy qonunchilik ma’lumotlari portali – www.lex.uz